

Учебна програма по български език за V клас

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро 1:</p> <p>Социо-културни компетентности</p>	<p><u>Стандарт 1:</u> Използват уместно езикови средства, адекватни на ситуацията на общуване, съобразно с участниците в нея, темата, целта и условията.</p> <ul style="list-style-type: none"> Разбират зависимостта на езиковите средства от ситуацията на общуване; използват ги в съответствие с нея. <p><u>Стандарт 4:</u> Владееят формулите на речевия етикет при общуване на публично място.</p> <ul style="list-style-type: none"> Владееят етикетни формули за официално и неофициално общуване. <p><u>Стандарт 2:</u> Задават въпроси и дават отговори по поставени от други или избрана от тях тема.</p> <ul style="list-style-type: none"> Владееят умения за диалогично общуване в официална и неофициална обстановка. <p><u>Стандарт 3:</u> Изразяват твърдения и се аргументират; разказват и описват.</p> <ul style="list-style-type: none"> Разбират и създават текстове в разговорно-битовата и официално-деловата сфера на общуване. 	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>Тема 1: Езикът в зависимост от ситуацията на общуване</p> <ul style="list-style-type: none"> Могат да се ориентират в ситуацията на общуване – определят целта, предмета, участниците и условията на общуване. Проявяват адекватно речево поведение в официална и неофициална обстановка на общуване. Използват формулите на речевия етикет. <p>Тема 2: Текстът в речевото общуване</p> <ul style="list-style-type: none"> Осмислят текста като средство за общуване. Умеят да изслушват събеседника си, да разбират темата на текста, да извличат съществената информация от него. Осмислят и създават официално-делови текстове. 	<ul style="list-style-type: none"> ситуация на общуване – цел, предмет, участници, условия официално и неофициално общуване речев етикет <ul style="list-style-type: none"> тема, подтеми в текста строеж на текста; абзац план на текст официално-делови текст 	<p>На учениците трябва да се даде възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изпълняват ролеви игри, свързани с различни комуникативни ситуации. Участват в различни ситуации на общуване, като проявяват усет за адекватно поведение. Наблюдават и коментират различни интонационни модели с оглед на ситуацията на общуване. Усъвършенстват уменията си за диалогично общуване, като обменят конкретна информация, обсъждат съвместна дейност, убеждават, изразяват съмнение, съжаление, молба и пр. Формулират темата на собствен текст, съставят план и структурират изказването си, променят начина на изразяване в зависимост от ситуацията на общуване. Подбират информация, изследват я и разсъждават по различни видове документи, свързани с политическата и икономическата “карта” на света. Работят върху текстове от Конституцията на Р България с оглед на гражданското си образование. Изразяват устно мнение по въпроси от училищния живот. 	<p>Литература, история, природознание и др.</p> <p>Адекватно възприемат текстове и формулират отговори в съответствие с учебната ситуация.</p> <p>Използват и съставят план на текста.</p> <p>Извличат съществената информация от урочната статия.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро 2:</p> <p>Езикови компетентности</p>	<p><u>Стандарт 4:</u> Владеят граматичните средства на езика.</p> <ul style="list-style-type: none"> Владеят синтактични средства на езика – различни видове изречения по цел на общуване и по състав, главни и второстепенни части на простото изречение, еднородни части. Използват в речта си синонимни варианти. <p><u>Стандарт 5:</u> При редактиране на собствен текст умеят да правят съответните синтактични трансформации.</p> <ul style="list-style-type: none"> Редактират и умеят да превръщат прости изречения в сложни и обратно. 	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>Тема 1: Изречение. Видове изречения по цел на общуване и по състав</p> <ul style="list-style-type: none"> Умеят да характеризират видовете изречения по цел на общуване и да различават видовете изречения по състав. Използват свободно в речта си различни видове изречения, за да съобщават, да задават въпроси, да изразяват чувства и отношение, да изказват молба, подбуда и т.н. Осмислят начините на свързване на думите в простото изречение /съчинителни и подчинителни връзки/. Познават и използват характерната интонация и пунктуация за различните видове изречения по цел на общуване и по състав. Познават и си служат с различни словоредни варианти. <p>Тема 2: Просто изречение. Главни и второстепенни части</p> <ul style="list-style-type: none"> Разпознават и осмислят функциите на главните части в простото изречение: подлог и сказуемо; разпознават просто и съставно сказуемо; владеят употребата и правописа на главните части. Разпознават и осмислят функциите на второстепенните части: допълнение, обстоятелствено пояснение, определение, приложение; владеят употребата и правописа им. Познават синонимни варианти на второстепенните части; на практическо равнище използват в текста взаимната им 	<ul style="list-style-type: none"> видове изречения по състав (просто и сложно) съчинително свързване в простото изречение подчинително свързване в простото изречение интонация и пунктуация на изречението словоред <ul style="list-style-type: none"> просто и съставно сказуемо второстепенни части допълнение обстоятелствено пояснение определение приложение еднородни части синтактичен анализ 	<p>На учениците трябва да се даде възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Общуват в учебни ситуации и свързват в текст различни видове изречения според целта и условията на комуникацията. Използват модели, за да свързват думите в простото изречение, като уместно използват съчинителни и подчинителни връзки. Участват в конкурси, в учебна и извънучебна обстановка четат и говорят с подходяща интонация. Редактират пунктуационни грешки в автентични текстове. <ul style="list-style-type: none"> Създават текстове, като правилно и целесъобразно използват главни и второстепенни части в простите изречения. Оценяват и усъвършенстват текстове с оглед на съгласуването между частите на простото изречение; поправят грешки, свързани с пунктуацията и интонацията на еднородните части. 	<p>Чужд език Използват общи речеви механизми. Сравняват синтактични конструкции.</p> <p>Литература Извършват стилно-езиков анализ на художествени творби.</p> <p>История, математика, природознание Умения за анализ и интерпретиране на факти; начално формиране на умения за абстрактно-логическо мислене.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p><u>Стандарт 1:</u> Разбират значението на думи, свързани с обществения, икономическия и културния живот, и ги използват уместно.</p> <ul style="list-style-type: none"> Разбират речниковото значение на думите и употребяват уместно многозначните думи според ситуацията. <p><u>Стандарт 3:</u> Използват синоними и антоними, думи за родови и видови понятия, хипероними и хипоними с оглед на стиловото разслоение на езика.</p> <ul style="list-style-type: none"> Владееят употребата на думите според смисъла и звуковия им състав. <p><u>Стандарт 4:</u> Владееят граматичните средства на езика</p> <ul style="list-style-type: none"> Осмислят граматичното значение на думата. Разчленяват думата на части, владеят формообразуването и словообразуването. 	<p>заменяемост.</p> <ul style="list-style-type: none"> Разпознават еднородните части в изречението; разбират функциите им в текста и ги използват в речта си. Правят синтактичен анализ на простото изречение. <p>Тема 3: Дума. Речниково значение</p> <ul style="list-style-type: none"> Осмислят думите като речникови единици; правилно и целесъобразно използват многозначните думи, основното и преносното значение на думите в текста. В контекста разпознават синоними, антоними, омоними и пароними; правилно ги изговарят и пишат; в активния речник на учениците функционират синоними и антоними. Умеят да работят с речник (тълковен, синонимен, правописен, правоговорен и др.). <p>Тема 4: Граматично значение на думата. Морфема</p> <ul style="list-style-type: none"> Разпознават граматичното значение на думите в българския език; различават формите на една дума; определят основната ѝ форма. Определят, правилно изговарят и пишат морфемите в думата. Правят морфемен анализ. Различават формообразователни и словообразователни морфемии; образуват думи с помощта на представки и наставки и разбират смисловите различия. 	<ul style="list-style-type: none"> речниково значение многозначност на думата пряко и преносно значение контекст омоними и пароними речници /тълковен синонимен, правописен, правоговорен/ граматично значение форми на думата основна форма морфема морфемен анализ словообразователни и формообразователни морфемии 	<ul style="list-style-type: none"> Работят индивидуално и в малки групи, за да изследват лексикалните характеристики на текстовете от различни комуникативни сфери. Самостоятелно правят справки в различни видове речници. Коментират правописа и правописа на различни видове думи в текста /омофони, омографи, пароними и пр./. Работят по модели за анализ на морфемии. Редактират правописни грешки в собствени и чужди текстове. Самооценяват се и оценяват правописа и правописа на съученици. 	<p>Чужд език Умения за сравняване и осмисляне на речникови значения; за работа с речници.</p> <p>Литература Анализ и коментиране на текстове.</p> <p>Чужд език Литература Умения за разчленяване, съпоставяне и синтезиране.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<ul style="list-style-type: none"> Разбират същността и функциите на изменяеми и неизменяеми части на речта. Използват ги уместно в собствени текстове. 	<p>Тема 5: Части на речта (изменяеми и неизменяеми). Имена</p> <ul style="list-style-type: none"> Разбират функциите на изменяемите и неизменяемите части на речта; разпознават видовете съществителни, прилагателни и числителни имена; определят граматичните им признаци. Правят морфологичен анализ. Правилно и целесъобразно използват имената в изречението и в текста, съгласуват ги по род и число, правилно ги членуват. Правилно изговарят и пишат имена и сложни именни названия. <p>Тема 6: Изменяеми части на речта. Местоимение</p> <ul style="list-style-type: none"> Осмислят значението и функциите на местоименията в текста. Разпознават граматичните признаци на личното, показателното, въпросителното и относителното местоимение. Използват местоименията като заместващи и свързващи думи в изречението и текста; правилно ги изговарят и пишат. <p>Тема 7: Изменяеми части на речта. Глагол</p> <ul style="list-style-type: none"> Осмислят значението и функциите на глагола в текста; определят граматичните му признаци; познават спрежението му. 	<ul style="list-style-type: none"> изменяеми и неизменяеми части на речта качествено и относително прилагателно име морфологичен анализ граматични признаци на имената сложно именно название граматични признаци на местоименията падежни форми на личните местоимения показателно местоимение въпросително местоимение относително местоимение граматични признаци на глагола спрежение на 	<ul style="list-style-type: none"> Използват ученически текстове, за да редактират грешки, свързани със съгласуването, членуването и правописните особености на имената и сложните именни названия. Правят самооценка на правоговора си и взаимно се оценяват. Усъвършенстват текста с оглед на неговата свързаност, богатство и разнообразие на изказа. Наблюдават предмети, явления и процеси в естествени условия и правят различни описания, като използват изразните възможности на имена и местоимения. Работят с текстове от други предметни области (учебници, енциклопедии и др.), като използват изразните възможности на сегашно време за предаване 	<p>Чужд език</p> <p>История</p> <p>Природознание</p> <p>Умения за пренос на знания за граматични признаци. Правопис и правоговор на имена на исторически личности, събития, местности и пр.</p> <p>История</p> <p>Литература</p> <p>Умения за преразказване и преносна</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<ul style="list-style-type: none"> Спазват правоговорните и правописните правила; съобразяват се с изискванията на интонацията и пунктуацията в изречението и текста. 	<p>- Употребяват правилно и целесъобразно основните глаголни времена (сегашно, минало свършено, минало несвършено, бъдеще).</p> <p>- Разбират и използват основна и преносна употреба на сегашно време (сегашно вместо минало, сегашно вместо бъдеще време).</p> <p>Тема 8: Неизменяеми части на речта</p> <p>- Осмислят значението, граматичните характеристики и употребата на наречието, съюза, предлога, междуметието и частицата в изречението и в текста.</p> <p>Тема 9: Звукова страна на думата</p> <p>- Осмислят звуковите особености на думите в текста.</p> <p>- Правилно изговарят и пишат думи с променливо я, с подвижно и непостоянно ъ, неударени гласни, струпни съгласни.</p>	<p>глагола</p> <ul style="list-style-type: none"> основни глаголни времена основна и преносна употреба на глаголните времена <ul style="list-style-type: none"> наречие съюз предлог междуметие частица <ul style="list-style-type: none"> ударение променливо я подвижно ъ пепостоянно ъ 	<p>на минали и бъдещи събития.</p> <p>- Създават свои повествователни текстове и коментират употребата на различни глаголни времена.</p> <p>- Редактират грешки в ученически текстове, свързани с неправилно използване на преките и преносните значения на изучените времена.</p> <p>- Изследват в различни текстове функциите, правоговорните и правописните особености на неизменяемите части на речта.</p> <p>- Слушат и коментират автентични звукозаписи на реч от различни комуникативни ситуации в родния край.</p> <p>- Редактират ученически текстове с оглед на правописните правила.</p>	<p>употреба на глаголните времена.</p> <p>Литература Чужд език</p> <p>Умения за говорене и четене с правилно ударение и подходяща интонация. Умения за преодоляване на интерференцията в произношението.</p>

Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро 3:</p> <p>Социо-културна и езикова компетентност. Устно общуване</p>	<p><u>Стандарт 2:</u> <i>При публични изказвания:</i> - спазват нормите на книжовния правоговор; - говорят с подходяща за ситуацията интонация и сила на гласа; - проявяват усет за поставяне на логическо ударение.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Преразказват текстове от различни сфери на общуване, като спазват правоговорните правила, съобразяват силата на гласа си с изискванията на съответната комуникативна ситуация. • Разказват случки /действителни и въображаеми/, като спазват правоговорните правила, използват подходяща интонация, мимики, жестове; съобразяват се с адресата. • Описват предмети и явления, като говорят правилно и целесъобразно с оглед на елементите на комуникативната ситуация. 	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>Тема 1: Самопредставяне. Поздравление - Представят себе си и друг човек според правилата на речевия етикет. - Изказват поздравление, като се съобразяват с правоговорните норми и ситуацията на общуване.</p> <p>Тема 2: Подробен преразказ на кратък текст /откъс от текст/ - Разбират и предават достоверно основната информация от художествен, фолклорен, научнопопулярен или медиен текст, комикси, филми и др. - Проследяват логиката и хронологията в текста. - Водят бележки и оформят плана на преразказа си. - Използват подходящи езикови средства, съобразени с изходния текст и социокултурната ситуация.</p> <p>Тема 3: Съчинение повествование - Възприемат и осмислят чужди повествователни текстове. - Разказват случки /действителни, въображаеми/ от ежедневието в училище или извън него. - Планират съчинението си, като отчитат развитието на случката във времето и пространството. - Употребяват езикови средства, съобразени със ситуацията на общуване; използват подходяща интонация, мимики, жестове.</p> <p>Тема 4: Съчинение описание - Възприемат и осмислят чужди описателни текстове. - Описват обект /обекти/, природни явления, събития, процеси и др. със / без зрителна опора. - Съставят план на текст – систематизират информацията за общи характеристики, детайли и пр. - Съобразяват езиковите средства със ситуацията на общуване; използват подходяща интонация, мимики, жестове.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • поздравление • устен подробен преразказ • повествование /устно повествование/ • описание /устно описание/ 	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Водят разговори на познати теми, съобразени с жизнения им опит. Използват някои универсални стереотипи, характерни при общуване по телефон, на гости, в магазин, в аптека, в болнично заведение, в транспортно средство и пр. - Слушат и предават информация на съучениците си, получена от различни информационни източници /радио, телевизия, кино, интернет и др./. - Редактират правоговорни грешки в публични изказвания. - В малки групи всеки ученик разказва и слуша разказ по преживяно и по въображение. Редактира правоговорни грешки. - Всеки самостоятелно наблюдава и описва обстановка, хора и взаимоотношения между тях, природна картина. Устните описания се оценяват в групата. - Устно информират съучениците си за наблюдавано събитие от училищния живот. - Разсъждават и отговарят на въпрос, свързан с житейски проблем. 	<p>Литература, история, природознание и др. Адекватно възприемат текстове и формулират отговори в съответствие с учебната ситуация. Използват и съставят план на текста. Извличат съществената информация от урочната статия.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро 4:</p> <p>Социо-културна и езикова компетентност. Писмено общуване</p>	<p><u>Стандарт 1:</u> Търсене на информация от различни източници:</p> <ul style="list-style-type: none"> Използват учебници и речници, могат да поискат информация в библиотека и на книжния пазар; използват специализирани текстове – инструкции, правилници, справочници. Ориентират се в структурните особености на текста, могат да планират. <p><u>Стандарт 2:</u> Създаване на собствени текстове:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждат свой и предават съдържанието на чужд повествователен и описателен текст. Планират и структурират текста съобразно с темата и целта на общуването; обособяват тематично-смислови части; изграждат абзаци с оглед на смисъла; умеят да композират текст. Имат формиран навик по отношение на думите с проверяем правопис и на често употребявани думи 	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>Тема 1: Подробен преразказ на кратък текст /откъс от текст/ - Осмислят и предават достоверно основната информация от художествен, фолклорен, научнопопулярен или медиен текст, комикси, филми и др. - Проследяват логиката и хронологията в текста. - Оформят плана на преразказа си. - Използват езикови средства, съобразени с изходния текст и с основните изисквания за писмено общуване (правопис, пунктуация, графично оформяне на текста).</p> <p>Тема 2: Съчинение повествование - Четат и осмислят чужди повествователни текстове. - Разказват случки /действителни, въображаеми/ от ежедневието в училище или извън него. - Планират съчинението си, като отчитат развитието на случката във времето и пространството. - Подбират езиковите средства според ситуацията на общуване; построяват логически изложението си и го оформят в съответствие с основните изисквания за писмено общуване (правопис, пунктуация, графично оформяне на текста).</p> <p>Тема 3: Съчинение описание - Възприемат и осмислят чужди описателни текстове. - Създават съчинение (с преобладаващо) описание на обект /обекти/, природни явления, събития, процеси и др. без или със зрителна опора. - Съставят план на текст (систематизират информацията за общи характеристики, детайли и пр.). - Подбират езиковите средства според ситуацията на общуване, построяват логически изложението си и го оформят в съответствие с основните изисквания за писмено общуване (правопис, пунктуация, графично оформяне на текста).</p>	<ul style="list-style-type: none"> писмен подробен преразказ повествование /писмено повествование/ разказ описание /писмено описание/ 	<p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Четат и предават информация на съучениците си, получена от различни информационни източници /радио, телевизия, кино, интернет и др./. Работят в библиотека, интернетклуб. Планират работата си с помощта на справочни материали. Използват чернова. Редактират писмени текстове на съучениците си. Участват в училищни литературни конкурси със собствени разкази по преживяно и по въображение. Четат изразително откъси от литературни творби с описания на природни картини. Отчитат как им въздейства пейзажът, нарисуван от автора. Описват обстановка, хора, природни картини и по двойки /един на друг/ си редактират съчиненията. Писмено формулират отговор на въпрос, свързан с житейски проблем. 	<p>Литература, история, природознание и др. Адекватно възприемат текстове и формулират отговори в съответствие с учебната ситуация. Използват и съставят план на текста. Извличат съществената информация от урочната статия.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p>с непроверяем правопис.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Попълват лични данни в бланки. 	<p>Тема 4: Лично писмо, поздравителна картичка, телеграма, покана</p> <p>- Пишат лични писма, в които разказват случки и впечатления за: дома, семейството, училището, междуличностните отношения и др.</p> <p>- Четат, разбират и пишат поздравителни картички и покани.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • телеграма • покана 	<p>- Водят кореспонденция по пощата или по електронната поща.</p> <p>- Изготвят проекти за покани, съобщения и поздравления по конкретни поводи. Редактират правоговорни и правописни грешки.</p>	